

СТАНОВИЩЕ
на
НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ НА АСОЦИАЦИЯТА НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ПОЛИТИКАТА ПО ДОХОДИТЕ И
ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Националният съвет на АИКБ, след като разгледа редица остри проблеми, между които на първо място критичното състояние на човешките ресурси и работната сила в България, за пореден път се обявява за провеждане на адекватна и реалистична политика по доходите и за взимане на спешни мерки за осигуряване на необходимата работна сила за националната индустрия.

По статистически данни работната сила в България е намаляла със 73 хиляди души през 2016 спрямо 2015 година. Общият брой на хората извън работната сила вече е 2 856 300 души, а едва 239 000 от тях имат желание да работят.

По данни на МВФ България е сред най-потърпевшите страни от емиграционната вълна от изток на запад в годините на прехода. Към 2012 г. около 16 % от населението на България, Румъния, Хърватия и Албания е емигрирало на Запад, което е довело до намаляване на брутният вътрешен продукт (БВП) със 7 %. Прогнозата е, че към 2020 г. БВП на страната ще намалее с още 4 %.

Сравнителните данни за страните от Европейския съюз и България показват, че през 2013 г. производителността на труда за един изработен час у нас е била едва 15,26 % от средно претеглената производителност на труда за час в ЕС за всичките 28 страни членки. В същото време СРЗ за България, отнесена към средно претеглената за целия ЕС средна работна заплата, е 21,07 %. Този дисбаланс вещае по-голямо отдалечаване на България в перспектива от „клуба“ на европейските държави.

Едновременно с това, в България, така наречената „компенсация на заетите“, включваща всички възнаграждения, бонуси и други придобивки на работещите, е 41 % от БВП. По този показател, България изпреварва повечето страни от Балканите и от Централна и Източна Европа. България е и единствената страна в ЕС с постоянен, устойчив ръст на размера на компенсацията на заетите, след 2005 г., като този ръст превишава 7,5 процентни пункта при 0,5 процентни пункта ръст за ЕС28 за същия период.

От получените резултати се вижда, че за 2016 година, съотношението МРЗ 2016 / БВП 2016 за България е твърде благоприятно за заетите в страната. По-големи са съотношенията МРЗ 2016 / БВП 2016 само за: Франция, за Белгия, за Словения и за Гърция, като за последната разликата с България е нищожна.

Спрямо всички останали страни от ЕС с регламентирана задължителна минимална месечна работна заплата, съотношението МРЗ 2016 / БВП 2016 е по-благоприятно за българските нискоквалифицирани работници.

Изводът, който се налага, е, че проблемите с доходите в България не се дължат на несправедливо разпределение на БВП. Големият проблем е, че България изостава чувствително спрямо средната за ЕС производителност на труда, но ръстът на възнагражденията у нас изпреварва ръста на производителността на труда. Политиката на невъздържано нарастване на МРЗ води до надценяване на труда на най-ниско квалифицираните работници, изцяло за сметка на средно квалифицираните и висококвалифицираните, затруднява наемането на хора с ниска квалификация и ги изпраща в сивия сектор или на социални помощи.

Данните от европейската статистика показват, че в страните от ЕС, където няма регламентирана месечна МРЗ, безработицата е с 40% по ниска, а средно претеглената работна заплата е 1,66 пъти по-висока от същата за групата държави с регламентирана месечна МРЗ, към които държави се отнася и България.

Това се дължи в много голяма степен на съществуващата там система на договаряне на минималните работни заплати по отрасли и икономически дейности. Постигнатото високо ниво на ефективност на социалния диалог там прави излишна и ненужна минималната работна заплата за съответните страни.

Ето защо, АИКБ предлага да се работи систематично и интензивно в посока на развитието на социалния диалог на отраслово ниво и на браншовото колективно договаряне. Към днешна дата трябва час по-скоро да се отмени административното определяне на минималната работна заплата за страната и да се премине към нейното договаряне между национално представителните организации на социалните партньори с помощта на съответен механизъм, определящ границите, в които да се договаря МРЗ.

След достигането на определено качествено ново ниво на договарянето на отраслово равнище, да се премине към замяната на МРЗ на национално ниво с комплекс от минимални работни заплати, договорени от представителните организации на социалните партньори по икономически дейности. Националният съвет на АИКБ е убеден, че подобна цел е напълно реалистична в средносрочен план, като тя може да даде значим принос за подобряване на положението в българската икономика и в стандарта на живот у нас.

В краткосрочен план, преминаването към договаряне на минималната работна заплата на национално ниво трябва да се съпровожда с ратифициране на Конвенция 131 на Международната организация на труда и приемане на механизъм за определяне на МРЗ и със законодателни промени за премахването на минималния осигурителен доход и „класовете“.

Трябва да се подчертае, че зад шумната дискусия за размера на минималната работна заплата остават скрити много по-важни проблеми, които са от изключително съществено значение за бъдещето на българската индустрия и икономиката като цяло. На първо място - това са проблемите на състоянието на човешките ресурси и работната сила.

Очакванията на ръководството на АИКБ са свързани с това правителството незабавно да преосмисли държавната политика по отношение на човешките ресурси поне в две посоки.

Първата е - хората, които получават висше и средно професионално образование в рамките на държавната поръчка, да имат ангажимента да работят в България или за български компании или институции за определен период от време.

За определени необходими за икономиката, но непопулярни специалности, трябва незабавно да се заделят финансови ресурси за отпускане на стипендии за учащите, както за висше, така и за средно професионално образование. Тази стипендия също да е свързана с ангажимент за работа в България или за български компании или институции за определен, по-продължителен период от време.

Подобен подход би трябвало да се възприеме и спрямо младите хора, които изучават важни и дефицитни специалности в сферата на професионалното образование, в това число и за учениците от така наречените „защитени специалности“ и съответно – паралелки.

Тук не става дума за „възстановяване на крепостното право“, а за коректни взаимоотношения между потребителите на обществени финансови ресурси (учащите) и обществото като цяло.

Във връзка с гореизложеното, АИКБ смята за необходимо приемането на нов Закон за професионалното обучение и образование, който да отрази по-пълно обществените отношения, свързани със задоволяването на потребностите на българската индустрия и на пазара на труда от квалифицирана работна ръка.

Втората посока е радикалната промяна в подхода към легалната миграция в България на квалифицирани кадри. Още през 2005 година Гюнтер Ферхойген подчерта, че основна причина за бавния растеж в границите на Европейския съюз е много ниското ниво на легална имиграция в ЕС.

Досегашната политика на създаване на изкуствени, най-вече административни бариери пред легалната имиграция на квалифицирани кадри е късогледа, необоснована и вредносна. Приказките за „защитата“ на „българските“ работни места са откровена демагогия – вече има повсеместни дефицити на кадри и множество незаети работни места.

Досегашната политика, без пазарен тест (с така наречената „Синя карта“) да се приемат висококвалифицирани специалисти само в ИТ сектора е необоснована, нелогична и пакостна. Необходимо е незабавно да се разшири обхватът на действие на „синята карта“ в България и за ред други, крайно необходими за индустрията специалности.

Необходимо е българските власти да отстояват на европейско ниво положението, издаването на „Сини карти“ и допускането на висококвалифицирани специалисти от страни, които не членуват в ЕС, да остане в компетентността на националните правителства и администрации. Обща европейска политика – да, но общ достъп за целия ЕС – не.

Достъпът трябва да се дава конкретно за всяка отделна държава. В противен случай, най-мощните икономики отново ще „засмучат“ притока на висококвалифицирани специалисти.

Необходимо е да се разработи и наш, национален механизъм за привличане на квалифицирани специалисти с висше и със средно специално и професионално образование чрез двустранни правителствени спогодби на първо време със страни с българска диаспора.

Националният съвет на АИКБ напомня, че освен изчерпателно дефинираните по-горе области, където се налагат незабавни реформи в интерес на осигуряването на човешки ресурси за индустрията и икономиката като цяло, остават да са в пълна сила проблеми от стратегическо значение не само за бизнеса и работодателите, но и за цялото общество. Това са:

- Намаляване на административните прегради пред бизнеса чрез приемането и изпълнението на цялостна програма за по-добро регулиране;
  - Реформи в сферата на сигурността;
  - Гарантирането на собствеността и на справедливо правораздаване;
  - Подобряване на регулирането на монополите и олигополите и пресичане на картелите;
  - Осигуряване на по-добро управление на държавната собственост, държавните компании в духа на препоръките на ОИСР, както и много по-отговорно отношение към даването на концесии и контрола над тях;
  - Справедливи конкурси за обществените поръчки.
  - Въвеждане на поощрения и облекчения за работодателите, които инвестират в професионалното обучение и образование на персонала си.

Със съжаление се налага да отбележим, че продължават да са актуални и въпроси, които са многократно дискутирани и по които в различни моменти е давано съгласие, пълно или частично, от страна на изпълнителната власт. Към тези въпроси могат да се отнесат:

- Отмяна на временно въведената през 2010 година (!) мярка работодателят да плаща за първите 3 дни болнични;
- Реформа в медицинската и трудовата експертиза и прекратяване на злоупотребите с пенсии за инвалидност;
- Въвеждане на принципа “замърсителят плаща“ при определянето на Такса битови отпадъци;
  - Преглед на режима за извънреден труд, с оглед допускане на по-голяма гъвкавост при полагането му;
  - Отмяна на минималните осигурителни доходи;
  - Отмяна на „класовете“ за прослужено време.

Националният съвет на АИКБ апелира към законодателите, изпълнителната власт и национално представителните организации на социалните партньори за рационален и трезв подход към изброените проблеми, чието решение може да се постигне единствено с общи усилия и съгласие.

София

19 май 2017 г.